

*Др Владимир Шебек, доцент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0002-0343-5400*

*Изворни научни рад
УДК: 351.74:004.8
DOI: 10.46793/XXIMajsko.347S*

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У ПОЛИЦИЈСКОМ РАДУ*

Резиме

У раду је представљена улога вештачке интелигенције (Artificial Intelligence - AI) у полицијском раду, кроз анализу примене, предности и потенцијалних изазова које са собом носи. Технологије вештачке интелигенције, укључујући машинско учење, предиктивну аналитику, лингвистичку обраду и сл., све више су интегрисане у различите аспекте полицијског рада. Кроз преглед литературе, ово истраживање анализира како вештачка интелигенција доприноси ефикасности и ефективности полиције у домену предвиђања и превенције злочина, помоћи у анализи доказа, поједностављења административних задатака, подршке у процесу доношења одлука, али и јачању поверења јавности у полицију.

У раду се такође наглашава утицај алата вештачке интелигенције на ефикасност агенција за спровођење закона и поткрепљује потреба за увођењем прописа на националном нивоу како би се избегли ризици коришћења вештачке интелигенције у полицијском раду, с обзиром на европске интеграције.

Сумарно, текст рада осветљава сложен и вишеструки однос између употребе вештачке интелигенције у полицијском раду и криминалних активности, наглашавајући потребу за уравнотеженим приступом који максимизира предности, док минимизира потенцијалну злоупотребу ове технологије.

Кључне речи: *вештачка интелигенција, полицијски рад, доношење одлука, етика, људска права.*

* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

1. Увод

Интелигентне машине су, у не тако далекој прошлости, биле предмет разних фикција. Још 1997. године *IBM*-ов суперкомпјутер „*Deep Blue*“ показао је, на запрепашћење већине светске популације, активност система вештачке интелигенције играјући шах и победивши светског шампиона у шаху Гарија Каспарова. Међутим, сада живимо у ери у којој је вештачка интелигенција (енг. *Artificial Intelligence*, у даљем тексту: *AI*) реалност и дубоко утиче на наш свакодневни живот. Од употребе телефона, аутомобила, коришћења финансијских апликација, све до медицинске неге, *AI* мења начин на који живимо, те се очекује да ће њихова дифузија експоненцијално расти у будућности. Стога није изненађујуће да су пројекти и иницијативе у вези са вештачком интелигенцијом у полицијском раду заступљени последњих година.

Полицијске организације, како на тлу Европе, тако и широм света, суочавају се са све сложенијим изазовима које намеће криминално окружење. Очигледно да традиционалне полицијске методе саме по себи нису довољне као одговор.¹ Штавише, глобализација криминала, обележена сајбер претњама, прекограничном трговином људи и међународним тероризмом, представља све изазовнији криминални простор који захтева напредна и иновативна решења. У оваквом еволуирајућем статусу криминалних активности и сверастућих полицијских прерогатива, *AI* се појавила као оруђе, доносећи користи које би могле у потпуности да преобликују полицијски рад.² Ово пре свега због напретка у технологији, брзинама обраде прикупљених података, али и због смањења трошкова, што утиче да се *AI* све више употребљава као делотворно оруђе у оквиру агенција за спровођење закона.^{3 4}

Постоје различите дефиниције *AI*, али за овај рад је релевантна она која је наведена у Уредби о вештачкој интелигенцији Европског парламента (усклађену са договореном ревидираном дефиницијом од стране *OECD*-а),⁵

¹ Шебек, В., *Доминантне карактеристике развијених криминалистичко-обавештајних модела и њихов утицај на полицијско обавештајни модел у Републици Србији*, Безбедност, бр. 1/2017, стр. 16.

² Europol, *AI and Policing The Benefits and Challenges of Artificial Intelligence for Law Enforcement*, 2024, p. 8.

³ Interpol, *Artificial Intelligence Toolkit*, 2023, (<https://www.interpol.int/How-we-work/Innovation/Artificial-Intelligence-Toolkit> , датум посете: 10.04.2025).

⁴ Interpol, *Revised toolkit empowers law enforcement with responsible AI practices*, 2024, (<https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2024/Revised-toolkit-empowers-law-enforcement-with-responsible-AI-practices>, датум посете: 10.04.2025).

⁵ Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act) - Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU,

која дефинише системе AI: „AI систем представља машински систем дизајниран за рад с промењивим нивоима аутономије и који након успостављања може показати прилагодљивост и који, за експлицитне или имплицитне циљеве, из улазних података које прима, закључује како да генерише излазне вредности као што су предвиђања, садржај, препоруке или одлуке који могу утицати на физичка или виртуелна окружења”.⁶

Тешко је квантификовати степен којим се AI технологије тренутно користе у полицијским организацијама. У основи постоји недостатак информације у јавном домену око доступност ових алата, њихове употребе и начина на који се користе у пракси.⁷ Захтеви за приступ информацијама за истраживање у вези са употребом алгоритамских програма за одлучивање у полицији Уједињеног Краљевства, потврдиле су да око 15 процената полицијских јединица користе AI оруђа, али се, без сумње, овај удео повећао од када је то истраживање спроведено.^{8 9} У скорије време, Национални Савет шефова *полиције* (*National Police Chiefs' Council - NPCC*) је објавио да све полицијске снаге користе аналитичке податке, те да најмање једна трећина полицијских организација употребљава AI и напредне аналитичке технике.¹⁰

Овај рад за предмет проучавања има AI у полицији, где се по свему судећи јавља дилема двоструке употребе AI: прва, у оквиру употребе у полицијском раду и друга, за злоупотребу у оквиру криминалних активности. Стога, не можемо изоставити и тему потенцијалне злоупотребе AI у предузимању криминалних активности које ћемо приказати само у основним сегментима, с обзиром да би дискусија о мрачнијим аспектима AI и расправа о њеној потенцијалној експлоатацији у злонамерне сврхе превазишла обим и циљ овог рада.

(EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>, датум посете: 12. 04.2025).

⁶ Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act), art. 3.

⁷ Zilka, M., Sargeant, H., Weller, A., *Transparency, Governance and Regulation of Algorithmic Tools Deployed in the Criminal Justice System: a UK Case Study*, In Proceedings of the 2022 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society (AI/ES '22). Association for Computing Machinery, New York, 2022, pp. 880–889.

⁸ Couchman, H., *Liberty's briefing on police use of live facial recognition technology*. Liberty, London, 2019, (<https://www.libertyhumanrights.org.uk/wp-content/uploads/2020/02/LIBERTYS-BRIEFINGON-FACIAL-RECOGNITION-November-2019-CURRENT.pdf>, датум посете: 08.04.2025).

⁹ Oswald, M., Grace, J., *Intelligence, policing and the use of algorithmic analysis: a freedom of information-based study*, Journal of Information Rights Policy and Practice, 1(1)/2016, p. 8.

¹⁰ *Covenant for using Artificial Intelligence (AI) in Policing*, NPCC, London, 2024, стр. 2. Према NPCC, већина апликација AI се користе за организациону ефективност и планирање радних задатака (нпр. тријажа позива и аутоматизација административних података).

Централни део рада је, самим тим, посвећен улози *AI* у побољшању активности и услуга агенција за спровођење закона, који у основи има оптимистичнији поглед на потенцијал *AI*. У њему се говори о томе како вештачка интелигенција може побољшати ефикасност и тачност, смањење људске грешке и пристрасности, побољшање доношења одлука, оптимизацији алокације ресурса, јачању веза у заједници и јавној безбедности, те свеукупно допринесе смањењу криминала. Међутим, ове предности долазе са сопственим скупом изазова, посебно у смислу обезбеђивања правичности, транспарентности и одговорности употребе *AI*. Заједно, текст рада осветљава сложен и вишеструки однос између употребе *AI* у полицијском раду и криминалних активности, наглашавајући потребу за уравнотеженим приступом који максимизира предности *AI* док минимизира њену потенцијалну злоупотребу.

2. Вештачка интелигенција у полицији

У теорији, постоје различите категоризације *AI* технологија које се користе у оквиру агенција за примену закона. Соурдин (*Sourdin*) прави разлику између оних који служе за подршку, замену и оних који би се могли сврстати у категорију за злоупотребу, односно ометање.¹¹

Према теоретичарима који истражују суштину вештачке интелигенције и њен утицај у свим сферама живота, укључујући и агенције за примену закона, констатоване су бројне предности и корисности учинка. Тако Ридмахер истиче да је *AI* све више способна да аутономно детектује сумњиве активности.¹² Трифунов и сарадници наглашавају важност *AI* у сузбијању сајбер напада,¹³ док Елшериф наводи корисност у предвиђању злочина.¹⁴ Бекер и сарадници наводе ефикасност у идентификовању „врџних тачака“ и хватање извршилаца на месту злочина.¹⁵

Обрнуту страну овог питања разматрао је Радутни (*O. Radutnyi*), који је приметио да се достигнућа *AI* могу користити за чињење злочина у области информационих односа, али и да директно угрожавају интересе појединца и друштва.¹⁶ Поред овог, Мајлс наводи опасности злоупотреба *AI* кроз

¹¹ Sourdin, T., *Judge v Robot? Artificial Intelligence and Judicial Decision-Making*, University of New South Wales Law Journal (UNSWLJ), 41(4)/2018, pp. 1114-1133.

¹² Rademacher, T., *Artificial intelligence and law enforcement*, Collection of works: Regulating artificial intelligence, New York: Springer, 2019, pp. 225-254.

¹³ Trifonov, R., Nakov, O., Mladenov, V., *Artificial intelligence in cyber threats intelligence*, In International conference on intelligent and innovative computing applications, 2018, pp. 1-4.

¹⁴ Elsherif, M., *The legal nature and legality of crime prediction by artificial intelligence*, no. 3(2)/2018, p. 345.

¹⁵ Becker, S., Heuschkel, M., Richter, S., Labudde, D., *COMBI: Artificial intelligence for computerbased forensic analysis of persons*, Art Intell, 36, 2022, pp. 171-180.

¹⁶ Radutnyi, O. E., *Criminal liability of artificial intelligence*. Information and Law, 2(21)/2017, pp. 124-132.

активности које укључују: стварање лажног дигиталног материјала; аутоматизацију напада социјалног инжињеринга; избегавање безбедносног система; рандсомвер нападе; неовлашћену измену података, али и неовлашћени приступ сигурносној опреми.¹⁷

Свакако, улога вештачке интелигенције у унапређењу рада агенција за спровођење закона игра кључну улогу због своје способности да брзо обрађује и анализира велике количине података. Обрада података у реалном времену, коју омогућава *AI*, од суштинског је значаја за праћење криминалних активности и унапређење јавне безбедности. Коришћењем *AI* и анализе података, агенције за примену закона могу заменити традиционалне методе уз смањене трошкове, што је кључно с обзиром на финансијске притиске и захтеве јавности за сигурнијим заједницама.

Како водеће агенције за примену закона, како на европском, тако и светском нивоу, као што је полицијска организација Велике Британије, Европол, али и агенције у систему кривичног правосуђа САД, које сходно обиму и врсти послова које обављају, стоје на челу организација које су прихватиле *AI* технолошке иновације, сматрамо неопходним да прикажемо њихову посвећеност одговорном прихватању *AI*. Ово може послужити и као водич за прихватање организационе поделе, како на научном нивоу разраде потенцијала *AI*, тако и на практичном нивоу за полицијске организације. Све претходно наведене организације истичу да *AI* има способност да потпуно трансформише рад полиције, од напредне криминалистичке аналитике која открива трендове у великим количинама података, преко побољшања могућности форензичке анализе, али и ефикасности, све до изградње поверења и прихватања јавности.

Због очигледно различите употребе *AI* у полицијским организацијама, аутор структурира дискусију према различитим сегментима полицијског рада, те издваја три: *први*, да рутинске процесе у полицијском раду учини ефикаснијим; *други*, да помогне полицији у превенцији и истрагама злочина (дакле учини рад *ефективнијим*), и *трећи*, да повећа поверење јавности у полицијски рад, односно допринесе легитимности.¹⁸ У наставку ћемо представити неке од *AI* технологија у полицијском раду, и како оне могу утицати на ефикасност, ефективност и легитимитет.

¹⁷ Mliless, M., *Artificial Intelligence (AI) in Law Enforcement and Criminal Activities, Dual-Use Dilemma*, Geostrategic Pulse, 2024, p. 8.

¹⁸ Овако према: Muir, R., O'Connel, F., *Policing and Artificial Intelligence*, The Police Foundation, 2025, pp. 8-12; Europol, *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*, 2024, pp. 12-29; U.S. Department of Justice, *Artificial Intelligence and Criminal Justice - Final Report*, 2024, pp. 9-11.

2.1. AI технологија у циљу ефикасности полицијског рада

AI технологија има способност да потпуно трансформише рад полиције, од напредне криминалистичке аналитике која открива трендове у огромним количинама података, до биометријских технолошких иновација који омогућавају брзу и јединствену идентификацију извршилаца кривичних дела. Генерално говорећи, агенције за спровођење закона користе AI на три начина: да помогну људима у задацима и повећају капацитет, прошире људске способности и да замене људе потпуно аутоматизованим процесима.

Технолошка аутоматизација процеса у овим случајевима користи технике напредне интелигентне аутоматизације за обављање тзв. канцеларијских задатака, као што су: извлачење података из аутоматизованих система; попуњавање стандардизованих образаца поступања; селекција и ажурирање датотека и још много тога. С обзиром на наведено, оваква употреба AI технологија има потенцијал да омогући значајан допринос полицијском раду повећањем ефикасности, али истовремено и смањењем могућих људских грешака и ослобађањем већег радног времена, тако да полиција може посветити више времена директно служећи заједници.¹⁹ Примера ради, у енглеској Ревии за полицијску продуктивност за 2023. годину је истакнуто да би се 770.000 сати (што је обрачунато време за ручно редиговање података од стране полицијских службеника и другог полицијског особља) у случају употребе дигиталних алата за редиговање могло смањити за чак 82% и тиме ослободити додатних 618.000 сати радног времена особља. Овим је обрачуната и уштеда трошкова која се заснива на обрачуну просечне цене радног сата детектива од £13,85 по сату, што резултира уштедом од 8,5 милиона фунти. У наведеном истраживању је препоручено Тиму за продуктивност полиције да имплементира редакционе технологије у полицијске организације до краја 2024. године.²⁰

Поред наведеног, као циљ употребе AI технологије у обради и анализи великих скупова података јесте и израда обавештајних информација које се могу применити у полицијском раду. Ово би могло значити смањење времена за преслушавање хиљада сати аудио датотека, издавање ентитета као што су имена и бројеви телефона из дигиталних формата, текстуалних порука, без

¹⁹ Осим тога, употреба вештачке интелигенције за задатке који се понављају и захтевају велике ресурсе, омогућава полицији да ефикасније раде са постојећим ограниченим ресурсима што омогућава да се фокусирају на своје најважније задатке и дају им приоритет.

²⁰ The Policing Productivity Review, *Improving outcomes for the public*, 2024, (https://assets.publishing.service.gov.uk/media/655784fa544aea000dfb2f9a/Policing_Productivity_Review.pdf, датум посете: 12.04.2025).

необходног увида у садржај порука. На овај начин се ограничавају потенцијална кршења људских права и минимизира количина обраде личних података.²¹

Аутоматизација процеса има потенцијал да направи револуционарни приступ у анализи релевантних информација далеко ефикасније од људи, налазећи иглу у пласту сена.

2.2. AI технологија у циљу ефикасности полицијског рада

Већина модерних полицијских организација користи AI технологију у циљу ефикасности у превенцији и истрагама злочина. Детаљан дискурс о овом сегменту употребе AI у полицијском раду би превазишао обим и циљ овог рада, стога ћемо у наставку изложити само неке од примера.²²

Идентификација и надзор – од препознавања лица, отисака прстију и осталих биометријских идентификатора, праћења регистарских ознака моторних возила, AI има широку лепезу постојећих апликација и оних који су у развоју, а служе за идентификацију и надзор у контексту полицијског рада. Оваква употреба може бити знатно тачнија и ефикаснија од људских запажања, те пружа потпуно нове способности.²³

Предиктивна полицијска активност – подразумева употребу AI технологија кроз анализу алгоритама у похрањеним подацима у расположивим базама података за предвиђање географских подручја где се могу десити будући злочини или да се изврше појединачне процене ризика. Полицијске организације користе технологију AI за предвиђање места где је вероватно да ће бити вршена кривична дела или бити присуство лица који су под већим ризиком да изврше злочин или постану жртве таквих злочина. Развијање тачних предиктивних модела заснованих на овим типовима података могу помоћи у ефикаснијем распоређивању ресурса (алокацији ресурса), спречавању злочина и смањењу времена реаговања полицијских снага.

AI имџинг и форензичка анализа – неке полицијске организације користе и системе за форензику дигиталних података *IOT (Internet of Things)*, при чему софтвер може анализирати фотографије и одредити локацију, на пример, код потенцијалне жртве трговине људима или несталих особа. Такође, AI може побољшати способности, брзину и тачност форензичке анализе. Већ се користе системи за поређење ДНК, анализе дигиталних доказа и сл.

²¹ Друге релевантне примене оваквих AI система укључују: Откривање образаца у криминалним активностима; идентификација корелације између различитих типова података; предвиђање потреба за ресурсима на основу прошлих трендова криминала и др.

²² Вид. Mliless, M., *нав. дело*

²³ U.S. Department of Justice, *Artificial Intelligence and Criminal Justice - Final Report*, 2024, pp.9-11. Међутим, претерано ослањање на технологију доводи до лошег доношења одлука од стране полицајаца (примедба аутора).

2.3. AI технологија у циљу легитимитета полицијског рада

Поверење јавности и прихватање су од пресудне важности за развој легитимитета полицијског рада, али и уједно камен темељац за успешну интеграцију AI технологије у рад агенција за спровођење закона. Без колективног поверења јавности, чак и најреволуционарнији напредак ризикује да се суочи са отпором, потенцијално ометајући његово ефикасно коришћење. Напор у циљу рада полиције у заједници кроз *заједничко ангажовање, образовање* и развој *механизма повратних информација*, могу значајно повећати поверење јавности и сарадње уз употребу технологија AI, што на крају доводи до боље информисане заједнице која подржава употребу AI технологија у полицијском раду. Док AI наставља да обликује будућност агенција за спровођење закона, давање приоритета поверењу јавности неће допринети само потврђивању технолошког напретка, већ ће осигурати да заједница и полиција иду напред кохезивно, уз технологију која делује као покретач, а не разделник.²⁴

Уколико говоримо о партиципацији заједнице и њеном ангажовању, руководиоци и креатори политике полицијског рада могу имати вредан увид у бриге и очекивања заједнице тиме негујући међусобно разумевање. Јавне презентације, радионице или отворене дебате могу помоћи у демистификацији AI, решавање погрешних схватања, заједничко идентификовање области полицијског рада које употреба AI технологија може побољшати.

Улагање у кампање јавног образовања о предностима и ограничењима AI могу смањити страх и скептицизам у друштву. Када су чланови заједнице информисани о позитивним утицајима, као што су смањена стопа криминала или брже време одговора на хитне позиве у случају извршења кривичних дела или нарушавања јавног реда и мира, већа је вероватноћа прихватања AI технологија.

Што се тиче механизма повратних информација, успостављање канала комуникације где чланови заједнице или удружења могу да изразе своју забринутост, дају повратне информације или чак да пријаве потенцијалну злоупотребу AI, могла би да допринесе изградњи осећаја да заједница учествује у развоју и присвајању сувласничког дела у еволуцији AI технологија у полицији.

3. Етика и вештачка интелигенција (AI) у полицији

Технике вештачке интелигенције се све више примењују у различитим областима, али и за све већи број намена што, без сумње, доноси доста користи

²⁴ Europol, *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*, 2024, стр. 12-29; U.S. Department of Justice, *Artificial Intelligence and Criminal Justice - Final Report*, 2024, p. 51.

али и ризика за друштво.²⁵ Претходно наведена обележја и специфичности AI за полицијски посао указују да је прикупљање и акумулација великих количина података од суштинског значаја за откривање и истрагу кривичних дела. Стога је сасвим природно да употреба AI алата узрочно прати и питање етике употребе AI, али и друштвене потребе за заштитом права и слободе грађана.

Постоји читав низ етичких питања која произилазе из полицијске употребе AI. Ово поглавље доноси дискусију о сегментима забринутости употребе AI у полицијском раду од којих су најзначајнија питања пристрасности и објективности, приватности, као и транспарентности и одговорности.²⁶

Прво, постоји проблем **пристрасности**. Подаци су срж сваког система AI те квалитет података директно утиче на резултате које производи систем. Заправо, значи да ускладиштени полицијски подаци нису објективна слика стварног окружења, већ подаци који су евидентирани према лицима, местима и инцидентима који су пријављени полицији или до којих је полиција дошла у оквиру свог рада (откривачке делатности). Пристрасност у подацима може произаћи из бројних извора, као што су, на пример, тзв. *историјски подаци*.²⁷

Поред предрасуда условљених историјским подацима, постоји и изазов који се означава као *репрезентативна пристрасност*. Ако подаци не представљају адекватно све сегменте становништва, систем AI може да направи мањкава предвиђања. Презаступљене групе могу бити непропорционално погођене.²⁸ Као такве, ове ситуације би требало да се процењују појединачно, и

²⁵ Brundage, M., Avin, S., Clark, J., Toner, H., *The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation*, 2018.

²⁶ Овако према: The International Criminal Police Organization - INTERPOL and United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute – UNICRI, *Artificial Intelligence and robotics for law enforcement*, 2019, жр. 12. Europol, *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*, 2024, pp. 12-29,

²⁷ Ради се о подацима који се користе за машинско учење AI система, а који су плод дугогодишњих друштвених предрасуда и дискриминаторних пракси. На пример, ако је одређени део града (насеље, квартал) током дугогодишњег полицијског рада био више контролисан због расних или социо-економских предрасуда, систем AI обучен на овим подацима може сугерисати да је ово подручје склоније криминалним активностима. Такве резултати би могли навести полицијске службенике да наставе прекомерни надзор те области и на тај начин јачати пристрасност новим подацима. Tomczak, P., *Machine Learning and the Value of Historical Data*, 2018, (<https://kx.com/blog/machine-learning-and-the-value-of-historical-data/>), датум посете: 13.04.2025).

²⁸ На пример, студија у оквиру ЕУ закључује да су алгоритми за откривање увредљивих говора, као што су они за идентификацију говора мржње, имали су веће стопе грешака за одређене социо-економске групе. Главни фактор који доприноси је асоцијација на одређени термини повезан са етничким групама (нпр. „муслиман“, „геј“, „јевреј“), који може довести до тога да алгоритми погрешно класификују неувредљиве фразе као увредљиве. EU Fundamental Rights Agency, *Bias in algorithms - Artificial intelligence and discrimination*, 2022. Са друге стране, групе које су недовољно заступљене у подацима можда неће имати користи од истог нивоа полицијске заштите (примедба аутора).

на крају, људи увек морају да одреде како ће да поступе на основу информација које даје AI.

Друго, ту је и питање **приватности**. У агенцијама за спровођење закона, успостављање праве равнотеже између јавне безбедности и приватности појединца су увек били изазов. Како се AI интегрише дубље у полицијски рад, ова равнотежа постаје још деликатнија. Док AI нуди значајне предности за полицијски рад, као на пример способност обраде огромне количине података и коришћења биометријских података за брзу идентификацију криминалаца, али и процену претњи, такође са собом носи сложене изазове. Напредне технологије, попут система за препознавање лица, могу драматично повећати ефикасност. Међутим, без довољних мера заштите, као што је људски надзор, постоји ризик да ове технологије наруше фундаментална права, као што су право на приватни живот и право на заштиту личних података. Ово би се могло манифестовати и као несразмеран надзор над недужним појединцима или потенцијална претња за злоупотребу циљајући специфичне групе. Треба напоменути да постоји снажна подршка јавности за употребу система за препознавање лица, са 70% јавности која подржава употребу ових система у полицијским истрагама.²⁹ Међутим, у истој студији, ова подршка условљена је и ставом да системи за препознавање лица треба да буду резервисани за идентификацију најозбиљнијих криминалаца.

Треће, поставља се и питање **транспарентности и одговорности**. Одговорност и транспарентност служе као темељни принципи у демократским друштвима, осигуравајући да структуре органа које примењују принуду остану у служби заједници и функционишу са интегритетом. Како се технологија AI све више примењује у полицијском раду, ови принципи треба да буду у првом плану како би очували поверење јавности и обезбедили владавину права. Упркос предностима које технологија AI доноси, примарна брига постаје и недовољно објашњење основа и настанка резултата проистеклих из коришћења AI технологије за доношење одлука, предвиђање или препоруке. Због тога питања која од полиције захтевају одговорност и транспарентност нису новина и условљавају потребу за механизмима који ће процесе доношења одлука AI учинити разумљивим, посебно у осетљивим улогама државних органа попут полиције и правосуђа. Ово се односи и на питања одговорности.³⁰ С обзиром на овлашћења која има, од суштинске је важности да јавност може полицију позвати на одговорност. Међутим, многе нове технологије и праксе су

²⁹ *Beyond face value: public attitudes to facial recognition technology*, Ada Lovelace Institute, London, 2019, (https://www.adalovelaceinstitute.org/wp-content/uploads/2019/09/Public-attitudes-to-facialrecognition-technology_v.FINAL_.pdf, датум посете: 13.04.2025).

³⁰ Када се AI алат користи за генерисање препорука или предвиђања, ко ће одговорати ако дође до грешке или ако то резултира неправдом? Да ли су то програмери софтвера, агенције за спровођење закона које користе алате AI, или свеобухватно регулаторно тело? Дефиниција одговорности је од виталног значаја да би се осигурало да AI алати у агенцијама за спровођење закона остају ефикасни и праведни.

имплементирани без значајних јавних консултација и дебата. Ово је посебно забрињавајуће јер постоји очигледан недостатак свести јавности о употреби нових технологија. На пример, поједина истраживања су закључила да је 85 процената испитаника чуло за AI,³¹ али исто тако истраживање које је спроведено у Енглеској, показало је да само девет одсто испитаника зна да се у систему кривичног правосуђа користе аутоматизовани системи доношења одлука и да се заснивају на машинском учењу.³² Да би се донеле ефикасне и информисане одлуке и повећало поверење за коришћење AI, многи научници су предложили потребу да се отвори „црна кутија“ вештачке интелигенције и обезбеди транспарентност око оправдања њене употребе.³³

На крају, разматрајући етичка питања употребе нових технологија морамо истаћи и чињеницу да суживот AI технологије и заједнице може послужити као глобални модел, који осигурава да технологија остане оруђе за унапређење друштва.

4. Закључак

Текст рада пружа свеобухватно истраживање употребе AI у оквиру полицијског рада, али и криминалних активности. Разматрања о оваквој технологији уједно осветљава тему потенцијалне злоупотребе AI у извршењу криминалних активности или њеној потенцијалној експлоатацији у злонамерне сврхе. Ипак, претежна разматрања су представила оптимистичнију перспективу о потенцијалној улози AI где аутор рада даје поделу улоге AI у оквиру полицијског рада, те дефинише три важна сегмента: први, *ефективност* у повећању јавне безбедности; други, *ефикасности* у вези са коришћењем ресурса, и трећи, *лигитимитет*, односно повећање поверења јавности у полицијски рад. Сваки од ових сегмената може побољшати ефикасност и тачност, смањити људске грешке и пристрасност, побољшати доношење одлука, оптимизирати расподелу ресурса, ојачати везе у заједници и унапредити јавну безбедност, што укупно доприноси и смањењу криминала.

Међутим, ова технолошка еволуција не долази без изазова. Етичке и друштвене димензије, укључујући бриге у погледу пристрасности података,

³¹ Cave, S., Coughlan, K., Dihal, K. "Scary Robots": Examining Public Responses to AI. In *Proceedings of the 2019 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society (AIES '19)*, Association for Computing Machinery, New York, USA, 2019, стр. 331–337. (<https://www.repository.cam.ac.uk/items/70d00e4c-51f9-4615-b767-486e44e5946f> датум посете: 13.04.2025).

³² *Artificial Intelligence: Real Public Engagement*, RSA, London, 2018, (https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/reports/rsa_artificial-intelligence---real-public-engagement.pdf, датум посете: 14.04.2025).

³³ De Fine Licht, K., De Fine Licht, J., *Artificial intelligence, transparency, and public decisionmaking*, AI and Society. 35 (4)/2020, pp. 917-926. (<https://doi.org/10.1007/s00146-020-00960-w> , датум посете: 14. 04.2025).

приватности, одговорности и транспарентности, су критички разматрани у тексту рада. Заједно, ова два амбивалентна дела су осветлила сложен и вишеструки однос између *AI*, полиције и криминалних активности, па је предложено стварање регулаторног оквира по узору на ЕУ, укључујући Закон о *AI*, који пружа солидну основу за овај подухват.

Ипак, технологија *AI* је само алат, и то алат који је користан полицијским организацијама онолико колико је способан његов корисник. То значи и да у рукама криминалаца или терористичких група, на пример, *AI* може представљати нове и озбиљне претње.

*Vladimir Šebek, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN POLICE WORK

Summary

This manuscript presents the role of artificial intelligence (AI) in police work, through an analysis of its applications, benefits and potential challenges. Artificial intelligence technologies, including machine learning, predictive analytics, linguistic processing, etc., are increasingly integrated into various aspects of police work. Through a literature review, this paper analyzes how artificial intelligence contributes to the efficiency and effectiveness of the police in the field of crime prediction and prevention, assistance in the analysis of evidence, process handling, administrative procedures and strengthening public trust in the police. Special attention is given to the possibilities of artificial intelligence in detecting deception and assessing the credibility of the statements of suspects during their interrogation.

The paper also highlights the impact of AI tools on the efficiency of law enforcement agencies and supports the need for national-level regulations to avoid the risks of using AI in policing, given European integration.

In summary, the manuscript sheds light on the complex and multifaceted relationship between the use of AI in policing and criminal activity, highlighting the need for a balanced approach that maximizes the benefits while minimizing the potential misuse of this technology.

Key words: Artificial Intelligence - AI, Police Work, Decision-Making, Ethical, Civil Liberties.

Литература

- Artificial Intelligence: Real Public Engagement*, RSA, London, 2018, https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/reports/rsa_artificial-intelligence—real-public-engagement.pdf
- Becker, S., Heuschkel, M., Richter, S., Labudde, D., *COMBI: Artificial intelligence for computerbased forensic analysis of persons*, Art Intell, 36, 2022.
- Beyond face value: public attitudes to facial recognition technology*, Ada Lovelace Insititute, London, 2019, https://www.adalovelaceinstitute.org/wp-content/uploads/2019/09/Public-attitudes-to-facialrecognition-technology_v.FINAL_.pdf
- Brundage, M., Avin, S., Clark, J., Toner, H., *The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation*, 2018.
- De Fine Licht, K., De Fine Licht, J., *Artificial intelligence, transparency, and public decisionmaking*, AI and Society. 35 (4)/2020, стр. 917-926, <https://doi.org/10.1007/s00146-020-00960-w>
- Elsheirif, M., *The legal nature and legality of crime prediction by artificial intelligence*, no. 3(2), 2018.
- Europol, *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*, 2024.
- EU Fundamental Rights Agency, *Bias in algorithms - Artificial intelligence and discrimination*, 2022.
- Zilka, M., Sargeant, H., Weller, A., *Transparency, Governance and Regulation of Algorithmic Tools Deployed in the Criminal Justice System: a UK Case Study*, In Proceedings of the 2022 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society (AIES '22). Association for Computing Machinery, New York, 2022.
- Interpol, *Revised toolkit empowers law enforcement with responsible AI practices*, 2024, <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2024/Revised-toolkit-empowers-law-enforcement-with-responsible-AI-practices>
- Mileiss, M., *Artificial Intelligence (AI) in Law Enforcement and Criminal Activitie,s Dual-Use Dilemma*, Geostrategic Pulse, 2024.
- Muir, R., O'Connel, F., *Policing and Artifacial Intellience*, The Police Foundation, 2025.
- Oswald, M., Grace, J., *Intelligence, policing and the use of algorithmic analysis: a freedom of information-based study*, Journal of Information Rights Policy and Practice, 1(1)/2016.
- Rademacher, T., *Artificial intelligence and law enforcement*, Collection of works: Regulating artificial intelligence, New York: Springer, 2019.
- Radutnyi, O. E., *Criminal liability of artificial intelligence*. *Information and Law*, 2(21)/2017.
- Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act) - Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>)
- Sourdin, T., *Judge v Robot? Artificial Intelligence and Judicial Decision-Making*, University of New South Wales Law Journal (UNSWLJ), 41(4)/2018.
- Trifonov, R., Nakov, O., Mladenov, V., *Artificial intelligence in cyber threats intelligence*, In International conference on intelligent and innovative computing applications, 2018.

- The Policing Productivity Review, *Improving outcomes for the public*, 2024, https://assets.publishing.service.gov.uk/media/655784fa544aea000dfb2f9a/Policing_Productivity_Review.pdf.
- Tomczak, P., *Machine Learning and the Value of Historical Data*, 2018, <https://kx.com/blog/machine-learning-and-the-value-of-historical-data/>
- The International Criminal Police Organization - INTERPOL and United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute – UNICRI, *Artificial Intelligence and robotics for law enforcement*, 2019.
- U.S. Department of Justice, *Artificial Intelligence and Criminal Justice - Final Report*, 2024.
- Cave, S., Coughlan, K., Dihal, K. “Scary Robots”: *Examining Public Responses to AI*. In *Proceedings of the 2019 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society (AIES '19)*, Association for Computing Machinery, New York, USA, 2019, <https://www.repository.cam.ac.uk/items/70d00e4c-51f9-4615-b767-486e44e5946f>.
- Covenant for using Artificial Intelligence (AI) in Policing*, NPCC, London, 2024.
- Couchman, H., *Liberty's briefing on police use of live facial recognition technology*. Liberty, London, 2019, <https://www.libertyhumanrights.org.uk/wp-content/uploads/2020/02/LIBERTYS-BRIEFINGON-FACIAL-RECOGNITION-November-2019-CURRENT.pdf>
- Шебек, В., *Доминантне карактеристике развијених криминалистичко-обавештајних модела и њихов утицај на полицијско обавештајни модел у Републици Србији*, Безбедност, бр. 1/2017.